

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС

Роман Кірін,

доктор юридичних наук, доцент,
головний судовий експерт
Дніпропетровського науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру
Міністерства внутрішніх справ України
ORCID: 0000-0003-0089-4086

Віталій Петренко,

доктор технічних наук, професор, магістр права,
завідувач кафедри інтелектуальної власності
та управління проєктами
Українського державного університету
науки і технологій
ORCID: 0000-0001-5017-1674

Володимир Хоменко,

кандидат технічних наук, доцент,
магістр інтелектуальної власності,
доцент кафедри нафтогазової інженерії та буріння
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»
ORCID: 0000-0002-3607-5106

DOI 10.32782/2306-9082/2024-53-2

УДК 342.9

Проблеми встановлення підстав адміністративної відповідальності за порушення прав у сфері інтелектуальної власності

Рух України в напрямку поступо- інтелектуальної власності» (Intellectual
вого виконання приписів ст.ст. 161–192 Property, далі – IP) гл. 9 розд. IV «Тор-
ч. 2 «Стандарти, що стосуються прав гівля та пов'язані з торгівлею питання»

Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом [1], а також інших міжнародних ІР-договорів і суспільних тенденцій, що стосуються авторського права і суміжних прав (Copyright and Related Rights, далі – CRR), було підкріплено прийняттям змін, у тому числі, й до Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) щодо відповідальності за порушення CRR [2].

На думку парламентарів необхідність прийняття зазначених змін спричинена, серед іншого, тим, що для посилення стримувального ефекту санкцій, передбачених за порушення CRR необхідно посилити адміністративну відповідальність. Це сприятиме зменшенню кількості відповідних АП під загрозою посиленої відповідальності.

Так, з 2023 р. незаконне використання об'єкта ІР-права або інше умисне порушення прав на об'єкт ІР-права, що охороняються законом, тягне за собою накладення основного адміністративного стягнення – штрафу від 50 до 300 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (далі – НМДГ) та додаткового адміністративного стягнення – конфіскації незаконно виготовленої продукції та обладнання і матеріалів, призначених для її виготовлення. В умовах 2024 р. для норм адміністративного законодавства у частині кваліфікації АП застосовується НМДГ в розмірі 1514,00 грн. Тобто штраф, відповідно до ст. 51-2 КУпАП, може складати від 75,7 тис. до 454,2 тис. грн, що вбачається дієвою мірою відповідальності, яка застосовується з метою:

а) виховання особи – суб'єкта АП в напрямку необхідності додержання законів України та поваги до встановлених правил суспільного життя;

б) попередження вчиненню нових ІР-правопорушень.

В той же час, у ч. 1 ст. 7 КУпАП, при регулюванні умов забезпечення законності при застосуванні заходів

впливу за АП, зазначено, що ніхто не може бути підданий заходу впливу в зв'язку з АП інакше як на підставах і в порядку, встановлених законом [3].

Крім того, ч. 1 ст. 8 КУпАП передбачено, що особа, яка вчинила АП, підлягає відповідальності на підставі закону, що діє під час і за місцем вчинення АП. Так само на підставі закону ведеться й провадження в справах про АП.

Проте власне поняття «підстави, встановлені законом» у змісті КУпАП не розкривається, що обумовлює виникнення непростих задач теоретичного характеру перед практичними працівниками правоохоронних та контрольно-наглядових органів. Зокрема окремі особливості формування справи про АП державними інспекторами з ІР-питань вже були розглянуті авторами у попередній публікації [4].

Отже, дослідження проблеми встановлення підстав адміністративної відповідальності за порушення прав у ІР-сфері є достатньо актуальним не лише в науково-методологічному аспекті, а й має важливе практичне значення.

В силу цього значна група науковців обрала своїм предметом дослідження як загальнотеоретичні проблеми підстав адміністративної відповідальності так і питання, пов'язані із підставами адміністративної відповідальності за порушення вимог окремих галузей законодавства, у тому числі й ІР- та CRR-законодавства. Якщо зупинитися на окремих публікаціях з обраної тематики, то варто згадати роботи таких авторів як: Н.П. Капітаненко [5], О.М. Коротун [6], О.В. Панасюк [7], В.В. Топчій [8], О.О. Химинець [9], М.В. Ковалів [10] тощо. Також слід відмітити актуальність напряму дослідження в аспекті необхідності адміністративно-правового захисту ІР-прав в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення економіки України [11].

Проте попри таку представницьку кількість достатньо ґрунтовних наукових робіт питання, які стосуються встановлення підстав відповідальності за АП у ІР-сфері, залишаються цікавими та важливими для продовження науково-практичних розвідок.

Мета статті полягає у з'ясуванні окремих проблемних питань в процесі встановлення підстав адміністративної відповідальності за порушення прав у ІР-сфері.

Для досягнення поставленої мети, в межах поданої статті, передбачено виконання наступних завдань: розглянути наявні наукові підходи до визначення підстав адміністративної відповідальності; проаналізувати та охарактеризувати чинні підстави відповідальності за адміністративні ІР-порушення; з'ясувати сукупність підстав відповідальності за адміністративні ІР-порушення та їх ознаки виходячи з певної часової послідовності проведення провадження у справах про АП.

Аналіз зазначених вище приписів КУпАП дав можливість виокремити певні ознаки поняття «підстави, встановлені законом», а саме:

1) множинність – наявність двох або більше підстав, встановлених законом, за яких особа може бути піддана заходу впливу в зв'язку з АП;

2) обов'язковість – необхідність наявності підстав для застосування заходів впливу за АП;

3) законність – підстави для застосування заходів впливу за АП мають бути встановлені законом;

4) чинність та поширеність – особа, яка вчинила АП, підлягає відповідальності на підставі закону, що діє під час і за місцем вчинення АП.

Остання ознака стосується не власне підстав, а закону, яким ці підстави мають бути встановлені. Хоча і без цього очевидно, що цих ознак недостатньо для об'єктивного та однозначного розуміння даної категорії. Свідченням цього є й позиції науковців.

Зокрема, широко цитується думка, згідно із якою в адміністративній науці прийнято виділяти три підстави адміністративної відповідальності [12, с. 448–449]:

1) фактичну – вчинення адміністративного правопорушення (проступку);

2) нормативну – наявність системи норм, що закріплюють склади АП, систему адміністративних стягнень, коло суб'єктів, наділених правом застосувати адміністративні стягнення і процедуру притягнення до адміністративної відповідальності;

3) процесуальну – акт компетентного органу про накладення конкретного адміністративного стягнення за конкретне АП на конкретну винну особу.

О.В. Панасюк пропонує підставою адміністративної відповідальності вважати привід або достатню причину, яка обумовлює притягнення до адміністративної відповідальності та накладення санкцій і спонукає до здійснення провадження у справі про АП. Авторка виділяє та характеризує чотири такі підстави: нормативну, фактичну, юридичну та процедурну [13, с. 11]. При цьому, серед основних задач, поставлених для досягнення мети дослідження, окремо виділено – «сформулювати можливості оновлення поглядів на підстави та зміст адміністративної відповідальності» [13, с. 3].

Виконання останнього вбачається суперечливим, адже, по-перше, дослідниця не виділяє, а підтверджує, погоджується з позицією щодо виділених раніше у вітчизняній адміністративно-правовій науці трьох основних підстав адміністративної відповідальності.

По-друге, в дисертаційній роботі характеризується саме три зазначені вище підстави, а не чотири, як вказано у авторефераті, адже під юридичною підставою розглядається (ототожнюється) нормативна [7, с. 86–87].

По-третє, з одного боку в роботі підтримується наявність фактичної підстави адміністративної

відповідальності, тобто факту вчинення особою АП, а з іншого – в параграфі 2.2 розділу 2 «Адміністративний проступок (делікт) як підстава адміністративної відповідальності» розглядається склад адміністративного проступку як юридична підстава адміністративної відповідальності. Тож, ланки понять «адміністративний проступок як підстава – склад адміністративного проступку як підстава», а так само «адміністративний проступок як фактична підстава – склад адміністративного проступку як юридична підстава» потребують додаткового уточнення.

Аналіз, узагальнення та критичне осмислення сучасних наукових концепцій дозволили М.М. Лотоцькому виділити такі підстави адміністративної відповідальності [14, с. 498]:

1) нормативна підстава – сукупність матеріальних і процесуальних норм адміністративно-деліктного права, покладених в основу кваліфікації АП, провадження по відповідній адміністративній справі, накладення та виконання адміністративних стягнень або інших заходів адміністративного впливу щодо особи, винної у вчиненні АП, тощо;

2) фактична підстава – вчинення конкретного АП, як факту об'єктивної дійсності, котрий «активує» адміністративно-деліктну норму та обумовлює появу реальних адміністративно-деліктних відносин;

3) юрисдикційна підстава – винесення щодо особи, яка вчинила фактичне АП, постанови про накладення адміністративного стягнення або застосування іншого заходу адміністративного впливу. Юрисдикційна підстава формалізує результати кваліфікації АП, верифікує фактичну підставу та підтверджує її відповідність нормативній підставі адміністративної відповідальності.

По суті, при збереженні підходу про необхідність наявності трьох підстав адміністративної відповідальності,

автор викладає власне оригінальне трактування триади підстав «норма» – «проступок» – «акт». Водночас, уявляється, що вживання у дефініції «нормативна підстава» слова «тощо», а так само у «фактичній підставі» слова «активує» – не є виправданим з практичної точки зору, наприклад, у правозастосовній роботі осіб, уповноважених складати протоколи про АП.

Що стосується виділення і розуміння «юрисдикційної підстави» адміністративної відповідальності, то факт винесення постанови про накладення адміністративного стягнення можна вважати «підставою», тобто достатньою та необхідною причиною, наслідком якої є притягнення винної особи до адміністративної відповідальності лише у зв'язку із провадженням в справі про АП, як то – своєчасним, всебічним, повним і об'єктивним з'ясуванням обставин справи, вирішенням її в точній відповідності з законом, забезпеченням виконання винесеної постанови, яка є результатом, наслідком розгляду справи про АП.

Як стверджують М.О. Пасат та Я.С. Рябченко підставою для адміністративної відповідальності щодо порушення прав на ІР-об'єкти є вчинення особою АП. При цьому авторки зазначають, що для того, щоб настала фактична адміністративна відповідальність, необхідна наявність певних підстав у встановленій послідовності. Зокрема, спочатку має бути норма, яка встановлює обов'язок та санкцію за її невиконання, потім – протиправне діяння, а якщо є норма та неправомірне діяння, то уповноважений суб'єкт може застосувати стягнення в установленому законом порядку за правопорушення [15, с. 107]. Тобто йдеться про впорядковану ланку «норма» – «проступок» – «стягнення». Але іноді, на думку Н.П. Капітаненко, ці підстави не збігаються [16, с. 162].

У колективному дослідженні визначено, що підставою для притягнення до адміністративної відповідальності за порушення прав на об'єкт ІР-права, виступає адміністративний делікт, що тягне за собою порушення юридичних норм, прав і законних інтересів необмеженого кола осіб (авторів та інших правовласників, споживачів тощо), а також здатний завдати істотної шкоди економіці держави та іншим сферам суспільного життя [17, с. 658].

Тож, слід відзначити, що при встановленні підстав адміністративної відповідальності за порушення прав у ІР-сфері важливою умовою є аспект їх пріоритету, тобто первинності. Безумовно саме наявність нормативних підстав є основною передумовою подальшого розгляду та вчинення сукупності дій в межах процесуальних стадій та етапів адміністративно-деліктного процесу. Так, при оформленні державними інспекторами з ІР-питань Міністерства економіки України матеріалів про АП у протоколі про ІР-АП має бути вказано [18]: 1) структурна одиниця нормативно-правового акту, вимоги якого було порушено; 2) пункт (частина), стаття КУпАП, якими передбачено відповідальність за таке АП.

Крім того, в акті, що складається за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства у ІР-сфері [19] наведено Перелік нормативно-правових актів, відповідно до яких складено перелік питань щодо проведення заходу державного нагляду (контролю), який в актуальному стані слід представити наступним чином: 1) законодавчі акти: 1.1) Цивільний кодекс України [20]; 1.2) Закон України «Про авторське право і суміжні права» [21]; 1.3) Закон України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної

з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування» (Laser Ranging System, далі – LRS) [22]; 2) підзаконні акти про затвердження: 2.1) порядку надання, зберігання та видачі примірників дисків для LRS [23]; 2.2) розміру, порядку та умов виплати винагороди (роялті) за комерційне використання опублікованих з комерційною метою фонограм, відеограм, їх примірників та зафіксованих у них виконань [24]; 2.3) мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів CRR [25].

Відтак визначальною слід визнати саме нормативну підставу, якою визначаються приписи нормативно-правового ІР-акту, в якому врегульовано відносини щодо набуття, здійснення та захисту особистих немайнових та/або майнових ІР-прав суб'єктів від будь-якого порушення, створення загрози порушення, невизнання або оспорювання таких прав на ІР-об'єкт (предмет посягання), а також припис КУпАП, яким передбачено протиправна, винна дія чи бездіяльність у формі незаконного використання об'єкта ІР-права або інше умисне порушення прав на об'єкти ІР-права, що охороняються законом, а також відповідальність за таке ІР-порушення. При цьому, якщо регулятивні норми представлені матеріальними нормами цивільного права (ІР- та CRR-права), то охоронними нормами виступають матеріальні та процесуальні норми адміністративно-деліктного права.

Наступною підставою адміністративної відповідальності за порушення прав у ІР-сфері дійсно є фактична підстава, тобто наявність юридичного факту, фактичних обставин дійсності, з якими пов'язано настання наслідків у вигляді виникнення, зміни або припинення адміністративно-деліктних відносин щодо вчинення особою незаконного використання об'єкта ІР-права або іншого умисного порушення прав

на об'єкти ІР-права, яке містить склад АП та за яке КУпАП передбачена адміністративна відповідальність.

Нарешті, загальною кінцевою підставою адміністративної відповідальності за порушення прав у ІР-сфері слід визнати юрисдикційну підставу, що передбачає видачу акту (постанови) уповноваженим на це суб'єктом адміністративної юрисдикції про накладення основного або основного та додаткового стягнення за вчинене ІР-АП на особу, яка вчинила це ІР-АП. При цьому визначення сукупності підстав відповідальності за адміністративні ІР-правопорушення та їх ознаки пропонується здійснювати виходячи з певної часової послідовності проведення провадження у справах про АП.

Так, право державних інспекторів з ІР-питань щодо складання протоколів про ІР-АП, відповідальність за які передбачена ст. 51-2 КУпАП, передбачена п. 10 ст. 255 КУпАП. Тому правомірним буде вважати, що у разі отримання відповідним судом за місцем вчинення АП справи про АП, в якій наявний протокол про ІР-АП складений особою, що не є державними інспекторами з ІР-питань або особою, яка не уповноважена КУпАП на складання такого протоколу (не є уповноваженою на те посадовою особою органів Національної поліції, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, та його територіальних органів, державним інспектором сільського господарства), обставиною, що виключає провадження в справі про ІР-АП, а ст. 247 КУпАП доповнити відповідним пунктом.

Крім того, доцільно врахувати потенційно привабливі для України елементи зарубіжного досвіду регулювання контрольно-наглядових ІР-відносин в процесі реформування інституційно-правового забезпечення ІР-сфери [26].

На наш погляд, небезпідставною для подальших досліджень, є думка

про розгляд обставин, що виключають провадження в справі про АП, передбачених у ст. 247 КУпАП, від притягнення винної особи до адміністративної відповідальності. Отже, провадження в справі про АП може бути розпочато за таких обставин:

- 1) наявність події і складу АП;
- 2) досягнення особою на момент вчинення АП 16-ти річного віку;
- 3) осудність особи, яка вчинила протиправну дію чи бездіяльність;
- 4) відсутність в діях особи стану крайньої необхідності або необхідної оборони;
- 5) відсутність акту амністії, якщо він усуває застосування адміністративного стягнення;
- 6) чинність акту, який встановлює адміністративну відповідальність;
- 7) перебіг на момент розгляду справи про АП строків, передбачених ст. 38 КУпАП;

8) відсутність по тому самому факту щодо особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, постанови компетентного органу (посадової особи) про накладення адміністративного стягнення, або нескасованої постанови про закриття справи про АП, а також повідомлення про підозру особі у кримінальному провадженні по даному факту.

Тож, можна стверджувати, що окрім вже згаданих, підстави для відповідальності за адміністративні ІР-правопорушення мають й такі ознаки як: наявність події і складу ІР-АП; віковий ценз суб'єкта ІР-АП; відсутність обставин, що виключають адміністративну відповідальність; відсутність акту амністії; чинність акту, який встановлює адміністративну відповідальність; чинність строкового цензу розгляду справи про ІР-АП; відсутність дублювання чи множинності адміністративних постанов по одній ІР-АП або наявність кримінального провадження по цій справі.

У судовій практиці наявна думка, що справа про АП може бути порушена тільки тоді, коли є приводи та підстави. Приводами до порушення є встановлені законом джерела, з яких компетентні суб'єкти, які мають право порушувати справу, черпають відомості про скоєння АП. Приводом до порушення адміністративної справи є безпосереднє виявлення правоохоронними органами ознак АП. Для порушення адміністративної справи необхідні достатні підстави. Справа може бути порушена, якщо об'єктивні дані свідчать про наявність ознак АП. Цей висновок ґрунтується на аналізі ст. ст. 9, 247 КУпАП [27].

Зазвичай приводом до порушення і розслідування адміністративних справ можуть бути: заяви (письмові або усні) свідків, потерпілих або інших громадян; повідомлення представників громадських організацій, посадових осіб підприємств, установ і організацій, судових та правоохоронних органів; повідомлення преси та інших засобів масової інформації; безпосереднє виявлення порушення уповноваженою особою спеціально уповноваженого органу.

Також слід враховувати часову послідовність стадій провадження у справах про АП, адже кожна з них має власні, внутрішні підстави для проведення. Теорія і практика свідчить про наступну їх структуру та черговість:

1) виявлення, фіксація факту АП, попередній аналіз ситуації;

2) адміністративне розслідування: 2.1) порушення провадження в справі; 2.2) детальне встановлення фактичних обставин; 2.3) процесуальне оформлення результатів розслідування; 2.4) направлення матеріалів для розгляду за підвідомчістю;

3) розгляд справи про АП (гл. 22 КУпАП): 3.1) підготовка справи до розгляду, заслуховування; 3.2) безпосередній розгляд, заслуховування справи;

4) прийняття відповідного рішення (винесення постанови), доведення постанови до відома (оголошення);

5) перегляд постанови: 5.1) оскарження, опротестування (прокурором) постанови; 5.2) перевірка законності постанови; 5.3) винесення рішення; 5.4) реалізація рішення;

6) виконання постанови: 6.1) звернення постанови до виконання; 6.2) безпосереднє виконання прийнятої постанови (провадження по виконанню постанови).

Отже, доцільним уявляється розглядати не лише загальні, зовнішні підстави адміністративної відповідальності за порушення прав у ІР-сфері, але й внутрішні підстави проведення кожної процесуальної стадії, що мають часову ланку виду «фіксація події АП» – «порушення провадження в справі про АП» – «встановлення складу АП» – «розгляд справи про АП» – «винесення постанови по справі» – «перегляд постанови» – «виконання постанови».

У наведеній структурі враховані практично усі передбачені стадії адміністративно-деліктного ІР-процесу, проте зауважимо, що деякі з них можуть мати як обов'язковий так і факультативний характер.

Таким чином, окрім нормативної, фактичної та юрисдикційної підстав, слід виділити процесуальну підставу. Адже нелогічно виглядає ланка «норма – проступок – постанова», в якій очевидно не вистачає підстав на проведення провадження. Відтак запропонована ланка підстав буде виглядати як «норма – проступок – провадження – постанова». Процесуальна підстава безпосередньо пов'язана із визначенням складу АП, збиранням та оцінкою доказів, складанням протоколу про АП (факультативний етап), забезпеченням провадження. Натомість розгляд справи про АП має відноситися до юрисдикційних підстав.

Для подальших наукових досліджень достатньо актуальними вбачаються питання адміністративно-деліктного ІР-процесу, пов'язані з конкретизацією підстав адміністративної відповідальності за порушення ІР-прав.

Таким чином, представлене дослідження особливостей встановлення підстав адміністративної відповідальності за АП у ІР-сфері, спонукало до формулювання наступних підсумків.

1. З'ясовано, що при встановленні підстав адміністративної відповідальності за порушення прав у ІР-сфері важливою умовою є аспект їх пріоритету, тобто первинності, якою слід визнати наявність нормативних підстав, як основної передумови подальшого розгляду та вчинення сукупності дій в межах процесуальних стадій та етапів адміністративно-деліктного процесу.

2. Виявлено, що у нормативних підставах визначаються приписи нормативно-правового ІР-акту, в якому врегульовано відносини щодо набуття, здійснення та захисту особистих немайнових та/або майнових ІР-прав суб'єктів від будь-якого порушення, створення загрози порушення, невизнання або оспорування таких прав на ІР-об'єкт (предмет посягання), а також припис КУпАП, яким передбачено протиправна, винна дія чи бездіяльність у формі незаконного використання об'єкта ІР-права або інше умисне порушення прав на об'єкти ІР-права, що охороняються законом, а також відповідальність (санкція) за таке ІР-порушення.

3. Систематизовано в актуальному стані нормативно-правові акти, відповідно до яких проводяться заходи державного ІР-нагляду (контролю): 1) законодавчі акти: 1.1) Цивільний кодекс України; 1.2) закони України про: 1.2.1) авторське право і суміжні права; 1.2.2) особливості державного регулювання діяльності суб'єктів

господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для LRS; 2) підзаконні акти про затвердження: 2.1) порядку надання, зберігання та видачі примірників дисків для LRS; 2.2) розміру, порядку та умов виплати винагороди (роялті) за комерційне використання опублікованих з комерційною метою фонограм, відеограм, їх примірників та зафіксованих у них виконань; 2.3) мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів СRR.

4. Встановлено, що фактична підстава адміністративної відповідальності за порушення прав у ІР-сфері обумовлена наявністю юридичного факту, фактичних обставин дійсності, з якими пов'язано настання наслідків у вигляді виникнення, зміни або припинення адміністративно-деліктних відносин щодо вчинення особою незаконного використання об'єкта ІР-права або іншого умисного порушення прав на об'єкти ІР-права, яке містить склад АП та за яке КУпАП передбачена адміністративна відповідальність.

5. Підтверджено, що загальною кінцевою підставою адміністративної відповідальності за порушення прав у ІР-сфері слід визнати юрисдикційну підставу, яка передбачає видачу акту (постанови) уповноваженим на це суб'єктом адміністративної юрисдикції про накладення основного або основного та додаткового стягнення за вчинене ІР-АП на особу, яка вчинила це ІР-АП. При цьому визначення сукупності підстав відповідальності за адміністративні ІР-правопорушення та їх ознаки пропонується здійснювати виходячи з певної часової послідовності проведення провадження у справах про АП.

6. Акцентовано увагу на правомірності вважати обставиною, що виключає провадження в справі про ІР-АП у разі отримання відповідним судом за місцем вчинення ІР-АП

справи про ІР-АП, в якій наявний протокол про ІР-АП складений особою, що не є державними інспекторами з ІР-питань або особою, яка не уповноважена КУпАП на складання такого протоколу, а ст. 247 КУпАП доповнити відповідним пунктом.

7. Запропоновано виділити наступні групи підстав для відповідальності за адміністративні ІР-правопорушення: 1) загальні: 1.1) множинність – наявність двох або більше підстав, встановлених законом, за яких особа може бути піддана заходу впливу в зв'язку з АП; 1.2) обов'язковість – необхідність наявності підстав для застосування заходів впливу за АП; 1.3) законність – підстави для застосування заходів впливу за АП мають бути встановлені законом; 1.4) чинність та поширеність закону, яким встановлені підстави; 2) процесуальні: 2.1) наявність події і складу ІР-АП; 2.2) чинність строкового цензу розгляду справи про ІР-АП; 2.3) відсутність дублювання чи множинності адміністративних постанов по одній ІР-АП або наявність кримінального провадження по цій справі; 2.4) відсутність акту амністії; 3) суб'єктивні: 3.1) віковий ценз суб'єкта ІР-АП; 3.2) відсутність обставин, що виключають адміністративну відповідальність.

8. Обґрунтовано доцільність встановлення не лише загальних, зовнішніх підстав адміністративної відповідальності за порушення прав у ІР-сфері, але й внутрішніх підстав проведення кожної процесуальної стадії, що мають часову ланку виду «фіксація події АП» – «порушення провадження в справі про АП» – «встановлення складу АП» – «розгляд справи про АП» – «винесення постанови по справі» – «перегляд постанови» – «виконання постанови» з урахуванням того, що деякі зі стадій адміністративно-деліктного ІР-процесу можуть мати як обов'язковий так і факультативний характер.

9. Запропоновано розглядати систему підстав адміністративної відповідальності за порушення прав у ІР-сфері у вигляді послідовної ланки дій «нормативна – фактична – процесуальна – юрисдикційна», результатом яких є відповідна сукупність підстав «норма – проступок – провадження – постанова». Процесуальні дії безпосередньо пов'язана із підставами визначення складу АП, збиранням та оцінкою доказів, складанням протоколу про АП (факультативний етап), забезпеченням провадження. Натомість розгляд справи про АП має відноситися до юрисдикційних дій.

Список використаних джерел

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародний документ від 27.06.2014 (ратифіковано із заявою Законом України № 1678-VII від 16.09.2014). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

2. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо відповідальності за порушення авторського права і (або) суміжних прав : Закон України від 01 грудня 2022 р. № 2803-IX. *Офіційний вісник України*. 2023. № 2, ст. 83.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073-X (статті 1 – 212-24). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#n309>

4. Кірін Р.С., Петренко В.О., Хоменко В.Л. Особливості формування справи про адміністративне правопорушення державними інспекторами з ІР-питань. *Публічне право*. 2023. №3 (51). 7–18. DOI: <https://doi.org/10.32782/2306-9082/2023-51-1>

5. Капітаненко Н.П. Адміністративно-правове регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності : дис. д-ра юрид. наук за спец. 12.00.07. Запоріжжя : Класичн. приват. ун-т, 2021. 458 с.

6. Коротун О.М. Адміністративно-правове забезпечення захисту інтелектуальної власності в Україні : дис. д-ра юрид. наук за спец.: 12.00.07. Київ : Національний авіац. ун-т, 2020. 427 с.
7. Панасюк О.В. Адміністративно-деліктне право України: теоретичні питання розвитку та реформування: дис. на здобуття наук. ступеня д-ра. юрид. наук: за спец. 12.00.07 / Дніпропетровський держ. ун-т внутр. справ. Дніпро. 2021. 535 с.
8. Топчій В.В. Теорія та практика запобігання злочинам у сфері інтелектуальної власності в Україні: дис. на здобуття наук. ступеня д-ра. юрид. наук: за спец. 12.00.08 / Ун-т держ. фіскал. служби, Київ, Харківський нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 499 с.
9. Химинець О.О. Адміністративно-правова охорона права інтелектуальної власності у процесі інноваційної освітньої діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.07 / ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Ужгород, 2021. 21 с.
10. Ковалів М.В. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері інтелектуальної власності. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія: Право*. 2020. № 27. С. 142–148.
11. Кірін Р.С., Петренко В.О., Пономаревська О.І. Аналіз юридичного захисту інтелектуальної власності у контексті воєнного стану: виклики та можливості. *Академічні візії*. № 28. 2024. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10714874>
12. Цюприк Н.О. Принципи та підстави адміністративної відповідальності працівників органів внутрішніх справ. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 448–452.
13. Панасюк О.В. Адміністративно-деліктне право України: теоретичні питання розвитку та реформування: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра. юрид. наук: за спец. 12.00.07 / Дніпропетровський держ. ун-т внутр. справ. Дніпро. 2021. 34 с.
14. Лотоцький М.М. Підстави адміністративної відповідальності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. Том 1 № 80 (2023). С. 495–500. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.80.1.75>
15. Пасат М.О., Рябченко Я.С. Європеїзація складу адміністративних правопорушень у сфері прав на об'єкти інтелектуальної власності. Теорія і практика правознавства. 2023. Вип. 1(23). С. 100–115. DOI: <https://doi.org/10.21564/2225-6555.2023.23.278008>
16. Капітаненко Н.П. Підстави адміністративної відповідальності за порушення прав у сфері інтелектуальної власності. *Право і суспільство*. 2018. № 4. С. 161–166.
17. Плугатир М.В., Запотоцька О.В., Гуржій А.В. Адміністративна відповідальність за порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 1/2023. С. 658–661. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-1/156>
18. Про затвердження Інструкції з оформлення державними інспекторами з питань інтелектуальної власності Міністерства економічного розвитку і торгівлі України матеріалів про адміністративні правопорушення : наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 13 лютого 2019 р. № 217. *Офіційний вісник України*. 2019. № 27, ст. 959.
19. Про затвердження уніфікованої форми акта, складеного за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері інтелектуальної власності, та форми припису щодо усунення порушень, виявлених під час проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері інтелектуальної власності : наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 січня 2019 р. № 96. *Офіційний вісник України*. 2019. № 19, ст. 668.
20. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
21. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 1 грудня 2022 р. № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
22. Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем

зчитування : Закон України 17 січня 2002 р. № 2953-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2953-14#Text>

23. Про затвердження Порядку надання, зберігання та видачі примірників дисків для лазерних систем зчитування : постанова Кабінету Міністрів України від 4 липня 2002 р. № 925. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/925-2002-%D0%BF#Text>

24. Про затвердження розміру, порядку та умов виплати винагороди (роялті) за комерційне використання опублікованих з комерційною метою фонограм, відеограм, їх примірників та зафіксованих у них виконань : постанова Кабінету Міністрів України від 18 січня 2003 р. № 71 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 2 квітня 2009 р. № 450. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/71-2003-%D0%BF#Text>

25. Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав : постанова Кабінету Міністрів України від 18 січня 2003 р. № 72. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/72-2003-%D0%BF#Text>

26. Kirin R., Petrenko V., Khomenko V. (2023) Supervision (Control) in the Field of Intellectual Property: Experience of Some Foreign Countries. International independent scientific journal. № 52. pp. 3–8. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8139535>

27. Постанова Кагарлицького районного суду Київської області по справі № 368/2482/14-а (провадження № 2 – а\368\6\15). URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/52271783>

Кірін Р. С., Петренко В. О., Хоменко В. Л. Проблеми встановлення підстав адміністративної відповідальності за порушення прав у сфері інтелектуальної власності

У статті розглядаються особливості встановлення підстав адміністративної відповідальності за адміністративні правопорушення в ІР-сфері. З'ясовано, що при встановленні таких підстав важливою умовою є аспект їх пріоритету, первинності.

Виявлено, що у нормативних підставах визначаються приписи нормативно-правового ІР-акту, а також припис КУпАП, яким передбачено відповідальність незаконного використання об'єкта ІР-права або інше умисне порушення прав на об'єкти ІР-права, що охороняються законом. Систематизовано в актуальному стані нормативно-правові акти, відповідно до яких проводяться заходи державного ІР-нагляду (контролю).

Встановлено, що фактична підстава адміністративної відповідальності за порушення прав у ІР-сфері обумовлена наявністю юридичного факту, фактичних обставин дійсності, з якими пов'язано настання наслідків у вигляді виникнення, зміни або припинення адміністративно-деліктних відносин щодо вчинення особою незаконного використання об'єкта ІР-права або іншого умисного порушення прав на об'єкти ІР-права, яке містить склад АП та за яке КУпАП передбачена адміністративна відповідальність. Підтверджено, що загальною кінцевою підставою адміністративної відповідальності за порушення прав у ІР-сфері слід визнати юрисдикційну підставу.

Акцентовано увагу на правомірності вважати обставиною, що виключає провадження в справі про ІР-АП у разі отримання відповідним судом за місцем вчинення ІР-АП справи про ІР-АП, в якій наявний протокол про ІР-АП складений особою, що не є державними інспекторами з ІР-питань або особою, яка не уповноважена КУпАП на складання такого протоколу, а ст. 247 КУпАП доповнити відповідним пунктом.

Робиться висновок про доцільність встановлення не лише загальних, зовнішніх підстав, але й внутрішніх підстав проведення кожної процесуальної стадії з урахуванням того, що деякі з них можуть мати як обов'язковий так і факультативний характер. Запропоновано розглядати систему підстав адміністративної відповідальності за порушення прав у ІР-сфері у вигляді послідовної ланки дій «нормативна – фактична – процесуальна – юрисдикційна», результатом яких є відповідна сукупність підстав «норма – проступок – провадження – постанова».

Ключові слова: адміністративне правопорушення, адміністративне правопорушення, інтелектуальна власність, підстави, ІР-сфера, справа, постанова.

Kirin R., Petrenko V., Khomenko V. Problems of establishing grounds for administrative liability for infringement of intellectual property rights

The article examines the peculiarities of establishing grounds for administrative liability for administrative offenses in the IP sphere. It was found that when establishing such grounds, an important condition is the aspect of their priority, primacy.

It was revealed that the regulatory grounds define the prescriptions of the normative-legal IP act, as well as the prescription of the Code of Administrative Offenses, which provides for the responsibility of illegal use of an object of IP rights or other intentional violation of rights to objects of IP rights protected by law. The normative legal acts, according to which measures of state IP supervision (control) are carried out, are systematized in an up-to-date state.

It has been established that the actual basis of administrative responsibility for the violation of rights in the IP sphere is determined by the presence of a legal fact, factual circumstances of validity, which are connected with the occurrence of consequences in the form of the emergence, change or termination of administrative-tortious relations regarding the person's illegal use of an IP object -rights or other intentional violation of rights to objects of IP-rights, which is part of the AP and for which administrative responsibility is provided for by the Code of Administrative Offenses. It has been confirmed that the general final basis of administrative responsibility for infringement of rights in the IP sphere should be recognized as a jurisdictional basis.

Attention is focused on the legality of considering a circumstance that excludes proceedings in the IP-AP case in the event that the relevant court at the place of the IP-AP commits the IP-AP case, in which the existing protocol on the IP-AP was drawn up by a person who is not a state inspector with IP-issues or by a person who is not authorized by the KUpAP to draw up such a protocol, and Art. 247 of the Code of Administrative Offenses of Ukraine shall be supplemented with the corresponding item.

A conclusion is made about the expediency of establishing not only general, external grounds, but also internal grounds for conducting each procedural stage, taking into account the fact that some of them can be both mandatory and optional. It is proposed to consider the system of grounds for administrative responsibility for violation of rights in the IP sphere in the form of a sequential chain of actions "normative – factual – procedural – jurisdictional", the result of which is a corresponding set of grounds "norm – misdemeanor – proceedings – resolution".

Key words: administrative offense, administrative offense, intellectual property, grounds, IP sphere, case, resolution.

